

УДК 911.3

Нянько В.Р.

ТАЛЛІНН ЯК КУЛЬТУРНА СТОЛИЦЯ ЄВРОПИ

В статті проаналізовано туристично-рекреаційний потенціал Таллінну та розвинений на його основі культурно-пізнавальний туризм. Показано пріоритетні напрямки розвитку туризму Таллінна. Окреслено перспективи туристичного співробітництва України і Естонії.

Ключові слова: туристичний потенціал, рекреаційні ресурси, туристична діяльність, культурна столиця, культурний туризм, культурні заходи, співробітництво в сфері туризму.

В статье проанализирован туристско-рекреационный потенциал Таллинна и развит на его основе культурно-познавательный туризм. Показано приоритетные направления развития туризма Таллинна. Намечены перспективы туристического сотрудничества Украины и Эстонии.

Ключевые слова: туристский потенциал, рекреационные ресурсы, туристическая деятельность, культурная столица, культурный туризм, культурные мероприятия, сотрудничество в сфере туризма.

The tourist potential of Tallinn and developing on its basis cultural tourism are analyzed in the article. The priorities for tourist development in Tallinn are highlighted. The perspectives of tourist cooperation between Ukraine and Estonia are outlined.

Key words: tourist potential, recreational resources, tourist activities, cultural capital, cultural tourism, cultural events, tourism cooperation.

Постановка проблеми. Ідея створення проекту культурної столиці Європи виникла в 1985 р. Її ініціатором був міністр культури Греції – Меліна Меркурі, в той час проект носив назву «Культурні міста Європи». Ця ініціатива мала великий успіх, тому було вирішено розширити масштаб заходу, а з 1999 р. міста стали іменувати культурними столицями Європи. Культурну столицю Європи обирає рада з незалежних експертів.

Звання «Культурна столиця Європи-2011 за двадцять років набуло високого міжнародного престижу. Досвід попередніх столиць показав, що це звання впливає на розвиток міста в цілому, пожвавлює культурне життя, залучає інвестиції і туристів, підвищує зайнятість населення і розширює

міжнародну популярність міста і країни. Таким чином, статус «Культурна столиця Європи» означає унікальну можливість масштабного розвитку, розширення меж традиційних видів діяльності та співпраці.

Статус культурної столиці Європи означає, що 365 днів у році в місті відбуватимуться найкращі культурні заходи. Цей почесний титул вже дав змогу близько 40 містам познайомити мільйони людей у всьому світі з особливостями і різноманіттям своєї культури. В 2011 р. статус культурної столиці Європи отримало місто Таллінн. Це активізувало дослідження туристичної діяльності столиці Естонії.

Аналіз досліджень. Дослідження туристичних ринків різних країн представлені в працях О.О. Любіцевої, Б.П. Яценка, В.К. Кіптенко, І.Г. Смирнова, О.О. Бейдика, М.Й. Рутинського, М.М. Мальської та інших авторів. Незважаючи на близькість розміщення та окремі історичні аспекти, столиця Естонії місто Таллінн викликає постійний інтерес як центр туристичного бізнесу.

Мета роботи. Метою написання статті є аналіз туристичних ресурсів Таллінна, які дали можливість місту отримати статус «Культурна столиця Європи» у 2011 р., та з'ясування позитивних надбань, пов'язаних із отриманням такого статусу.

Виклад основного матеріалу. Таллінн – одне із найбільш збережених середньовічних міст Європи. Початок XV – середина XVI ст. називають золотим віком древнього Таллінна. Адже тоді місто входило до Ганзейського союзу та відігравало важливу роль у регіоні Балтійського моря. Економічний підйом тих часів сприяв не тільки ґрунтовному укріпленню кордонів міста, але також створив усі передумови для активної творчості – створення архітектурних і художніх цінностей.

Середньовічний Таллінн входить до списку світової спадщини ЮНЕСКО з 1997 р. і є найпопулярнішою пам'яткою в Естонії. Стара частина Таллінна приверне увагу навіть витончених мандрівників, адже він сповнений неповторним духом старовини, який більшість інших столиць Північної Європи вже втратили. Таллінн – це унікальна середньовічна архітектура: червоні дахи з черепиці; флюгери; готичні церкви, монастирі та собори, що вражають монументальністю й вивершеністю; старовинний замок із фортечними стінами й середньовічними баштами. Добре пережили не одне століття й житлові будинки, комори, склади, які належали колись знатним міщанам та купцям. В Таллінні залишилась практично без змін мережа вулиць і кордони дільниць, що сформувалися у період з XI до XV ст.

Особливої уваги заслуговує Талліннська Ратуша – найкраще збережена споруда середньовічної Ратуші у Північній Європі. Розміщена у підвалі виставка ознайомить з історією Ратуші та її флюгера – фігурки легендарного захисника міста Старого Тоомаса, що увінчує шпиль вежі упродовж понад 400 років. У XV ст. в Ратушній аптеці було винайдено «лікарське зілля» – марципани. А все це знаходиться на Ратушній площі (Раекоя), яку упродовж століть використовували як ринкову та ярмаркову

площу, вона також була місцем зібрання народу. Тут проводили різноманітні святкування, а також карали міських злочинців.

На сучасній Ратушній площі влаштовують концерти під відкритим небом і ярмарки ремісників. Вона є головним центром середньовічного карнавалу в сучасному стилі.

Серед визначних архітектурних споруджень Таллінна є Замок Тоомпеа, збудований у XIII- XIV ст. Упродовж століть він завжди був одним із найвеличніших символів правлячої влади в Естонії, у тому числі й іноземної. В кінці XIV ст. у південно-східній частині замкового комплексу було збудовано високу вежу Пікк (Довгий) Герман. Своєю назвою вона зобов'язана славному герою середньовічних легенд Lange Hermann, що у перекладі з німецької означає «довгий воїн», або «ватажок». Сьогодні Довгий Герман є символом державної влади – у ньому розташувалася Парламент Естонії.

Невід'ємними часточками середньовічної історії Таллінна є культові споруди. Церква Св. Олафа (Олевісте) побудована у XIII ст. і до кінця XIX ст. залишалася найвищою в світі спорудою. Та й сьогодні її шпиль заввишки 124 м вражає, а сама церква стала одним із символів міста.

Домініканський монастир колись складався із трьох частин, або клаузул. До наших днів із них збереглася тільки одна – східне крило, де містилися келії монахів, бібліотека, трапезна та інші приміщення, що дають можливість частково уявити повсякденне життя середньовічних служителів церкви. У підвалі комплексу стоїть «енергетичний стовп», з якого можна черпати душевні та фізичні сили.

Собор Св. Олександра Невського – найбільший у Таллінні православний собор із величними банями. Цей величний, розкішно прикрашений храм у змішаному стилі пізнього історизму зведено за проектом відомого російського архітектора М. Преображенського 1900 року. Споруда є найвизначнішим зразком православної сакральної архітектури в Таллінні.

Чудова церква Нігулісте (XV ст.) здобула популярність концертного залу завдяки своїй акустиці. Щосуботи і щонеділі тут відбуваються концерти органа. Храм є також захопливим музеєм середньовічного релігійного мистецтва, тут розміщене полотно XX ст. «Танком смерті» Берта Нотке розміром на цілу стіну, що є одним із найвідоміших в Естонії витворів мистецтва. Тут знаходяться середньовічні надгробні плити, експонуються вироби зі срібла, що належали колись купецьким гільдіям, цехам і самій церкві.

Домський собор (Тоомкірк) – дуже давня церква Таллінна. Теперішній вигляд Домського собору є результатом численних перебудов. Колись на цьому місці стояла дерев'яна церква – історики вважають, що її зведено у 1219 р. Башта собору належить до епохи барокко, а її численні каплиці – до пізніших архітектурних стилів. Щодо внутрішнього оздоблення собору, то варті уваги надмогильні плити XIII- XVIII ст., а також численні дворянські герби та епітафії, присвячені знатним людям,

датовані XVII-XX ст. З-поміж похованих у соборі знаменитостей – відомий шведський полководець Понтус Делагарді та його дружина Софія Гклленхелм – донька шведського короля Йоханна III, а також відомий мореплавець, котрий очолив першу російську кругосвітню експедицію, Адам Йоханн фон Крузенштерн.

Вежа Товста Маргарита (Пакс Маргарете) і Великі Морські ворота побудовано, щоб захищати місто від нападів із моря, а ще для того, щоб справляти враження на заморських гостей, котрі прибували до Таллінна. Вежу споруджено на початку XVI ст. поряд із Великими Морськими воротами, які неодноразово перебудовували. Це була гарматна башта зі 155 бійницями, яку, за її показні розміри – діаметр 25 м і висоту 20 м – прозвали Товста Маргарита. За свою довгу історію Товсту Маргариту використовували також як збройний склад і тюрму. Сьогодні тут міститься Естонський морський музей, що ознайомлює з історією мореплавства та рибальства в Естонії.

Тихий Дворик майстрів у Старому місті – нагадує про умілих майстрів давнини. Упродовж століть споруди постійно перебудовували, однак вони зберегли до наших днів свої середньовічні склепінчасті підвали, кручені сходи, майстерно прикрашені вікна і стелі.

Особливої уваги заслуговує сад данського короля розташований біля замку Тоомпеа. Відповідно до переказу, саме в Таллінні данці знайшли свій національний прапор. Ця знаменна подія відбулася 15 липня 1219 р. у під час одного з запеклих боїв. Данські війська вже були на межі поразки, коли раптом небесні безодні розкрилися, і звідти просто їм під ноги спустився прапор. Натхненні цим знаком, данці здобули перемогу.

В Таллінні сучасна і різноманітна інфраструктура туризму. У місті велика кількість готельних місць, кафе, ресторанів та інших місць для проведення дозвілля. Сертифіковані готельні підприємства в Таллінні високої якості, оскільки вимоги до сертифікації готелів в Естонії більш суворі, ніж по Європі в цілому. Транспортна інфраструктура Таллінна також вирізняється високим рівнем розвитку.

Головна подія, які відбудеться в Таллінні, як культурній столиці Європи 2011 р. - проект "Прибережні історії". Концепція відображає історію Естонії, географічне розташування Таллінна. Всі історії будуть про Естонію та людей, які в ній живуть. Розкажуть їх музиканти, письменники, театральні діячі, та й просто ті, кому є чим поділитися зі слухачами. У рамках проекту виділяють три підтеми: історії, які співають разом, історії про Старе місто, історії про мрії та сюрпризи.

Історії, які співають разом, оповідають про те, як разом можна змінити світ - про демократію, громадянське суспільство, громади, свободи і традиції. Крім свята пісні і танцю до історій, які співають разом, відносяться також фестиваль Біргітта і проект молодіжної субкультури і музики AfroReggae.

Історії про Старе місто розповідають про те, що Таллінн - це місто, де час ніколи не зупинявся. Присутні тут люди - естонці, росіяни, німці,

фіни та інші, щоранку вписують нову сторінку в історію міста. Крім того, до історій про Старе місто відносяться танцювальні діалоги з архітектурою чи Open Spaces Living Art і Талліннський марафон. В історіях про мрії можна розповісти про місто і державу, де Інтернет проголошений одним з прав людини. Крім того, до історій про мрії відносяться фестиваль аудіовізуальних звуків Plektrum і Триєнале сучасного мистецтва для школярів Eksperimenta! В цілому в програмі проекту " Таллінн – Культурна столиця Європи 2011" планується провести 29 видовищних, 18 аудіовізуальних, 7 літературних, 64 міждисциплінарних, 14 спортивних, 16 національних та 68 музичних заходів. Крім того, заплановано реалізувати 11 проектів у галузі дизайну та міського простору.

Висновки. Одним з ефективних напрямків двостороннього співробітництва України та Естонії є розвиток туристичного бізнесу. Партнерські культурні відносини об'єднують більше двадцяти пар міст та регіонів двох країн. Слід зазначити, що серед цих партнерів є: Київ і Одеса з Таллінном, Донецьк з Нарвою, Ялта з Пярну, Бровари з Сілламяе, Миргород та Іллічівськ з Маарду, Переяславль-Хмельницький з Пайде, Канів з Виру, Умань з Хаапсалу, Шацький район Волинської області з повітом Валгамаа, Куліковський район Чернігівської області з повітом Пилвамаа, Згурівський район Київської області з повітом Йигевамаа. Встановлені партнерські відносини передбачають розвиток культурних, освітніх, молодіжних контактів, обмін знаннями і досвідом щодо вирішення соціальних питань тощо. Особлива увага приділяється туристичній діяльності в обох державах. При цьому слід зазначити, що існує обопільний інтерес щодо здійснення цього напрямку співробітництва. Одним з напрямів взаємовигідної співпраці може стати SPA-туризм. Активізації туристичної співпраці між державами сприяло надання в 2011 році Таллінну статусу «Культурна столиця Європи» і проведення в зв'язку з цим в місті величезної кількості різноманітних заходів.

1. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг К.: Альтерпрес, 2002. - 436 с.

2. Масляк П.О. Країнознавство: Підручник. - К.: Знання, 2008. - 292 с.

3. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу Н: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. - 336 с.

4. <http://www.tallinn.ee/TALLIN-KULTURNAJa-STOLITSA-EVROPY-2011>

5. <http://www.visitestonia.com/ru/что-посмотреть-и-чем-заняться/культурный-отпуск>